

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МНЕМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Наукові праці МАУП, 2007, вип. 2(16), с. 193–199

Розглядається проблема запам'ятовування як складний вид діяльності: визначаються його структура й механізми, умови забезпечення ефективності мнемічної діяльності та розвитку у студентів навичок іншомовного спілкування як важлива складова професійної культури спеціаліста в умовах глобалізації сучасного суспільства.

Дослідження і робота над темою проводились в руслі педагогічного менеджменту, а саме управління навчальним процесом з вивчення англійської мови — під керівництвом професора Н. Л. Коломінського. Загалом розглядається роль різних видів пам'яті — довільного й мимовільного — у процесі вивчення іноземної мови, аналізуються психологічні особливості інтенсифікації процесу навчання іноземної мови у вузі, підкреслюється роль мнемічних здібностей у підвищенні обсягу запам'ятовуваного матеріалу. Дослідники проблеми (В. А. Артемов, Дж. Бренсфорд, Р. Клацкі, У. Найсер та ін.) наголошують на довільному запам'ятовуванні іншомовного матеріалу й вважають, що мимовільне засвоєння іноземної мови є дуже неекономним з позиції часу, що витрачається, отже, є досить малопродуктивним.

Водночас інша група дослідників (Є. М. Бейдер, Ф. А. Ветлугіна, Т. В. Сергеева та ін.) вивчала продуктивність мимовільного запам'ятовування при викладанні іноземної мови та умови, які сприяють більш високим результатам запам'ятовування з опорою на мимовільну пам'ять. Мимовільне засвоєння відбувається лише тоді, коли особа, яка вивчає іноземну мову, весь час намагається навчитися цій мові, тобто діє довільно, усвідомлено. Таким чином, мимовільне засвоєння студентами іноземної мови за умови його раціонального поєднання з довільним є прикладом їхньої навчальної бережливості. Маючи постійно таку спрямованість, суб'єкт навчається мові навіть тоді, коли

не вивчає її. Тому слід відновити мимовільне засвоєння іноземної мови як необхідний прийом навчання.

Ми виходили з позиції О. А. Леонтьєва, який визначив основні принципи інтенсифікації навчання іноземної мови:

- організація навчальної діяльності як управління і контроль за послідовними діями студентів, що забезпечує формування іншомовної мовленнєвої діяльності та її структурних компонентів;
- пошук оптимального співвідношення компонентів мовної діяльності;
- послідовне запровадження принципів системності й функціональності в презентації мовної діяльності.

Психологічна специфіка інтенсифікації навчальних дій вбачає її загальну орієнтацію на “насиченість” спілкування та активізацію психічних резервів особистості. Насиченість спілкування належить до особливостей організації навчального процесу, а активізація можливостей особистості є засобом і результатом організованої міжособистісної взаємодії.

Спеціальна організація навчального процесу щодо його інтенсифікації сприяє появі нової мети й нової мотивації. У констатуючому експерименті ми визначали роль соціальних факторів мотивації діяльності студентів з вивчення іноземної мови й виявили такі основні мотиваційні стимули, що мають особливе значення для опитаних:

- можливість спілкування іноземною мовою та читання в оригіналі літератури за фахом;
- знання іноземної мови як умова успішної соціалізації після закінчення вузу;
- знання мови як умова для нових пізнавальних можливостей;
- знання мови як гарантія соціальної безпеки й соціальної захищеності;
- належність до еліти суспільства;
- гарантія покращання матеріального стану у майбутньому;
- відкриття шляху до вершин професійної кар'єри.

За допомогою анкетування нами було виявлено, що 27 % опитаних визнають комунікативну спрямованість головним фактором успішності засвоєння мови, 33 % мали досвід спілкування іноземною мовою, з них 18 % — успішний. Це підтвердило наше припущення про залежність продуктивності мнемічних процесів від комунікативної спрямованості навчальної діяльності і необхідність розвитку навичок комунікативної компетенції у студентів.

Аналіз способів відтворення іншомовного матеріалу студентами показав, що більше половини опитаних (62 %) пригадують слова у процесі розмови, а 26 % пригадують ситуацію, в якій застосовується слово, вираз або вислів. Це допомогло нам у побудові моделі оптимізації мнемічних процесів у ситуації спілкування, яку ми розглядаємо у третьому розділі дослідження.

Ми вважаємо, що до факторів оптимізації мнемічних процесів слід віднести активізацію мнемічних здібностей як компонента загальних і спеціальних здібностей особистості. Тут слід врахувати той факт, що пам'ять є "універсальною загальною здібністю до фіксування" (С. Л. Рубінштейн), вона є "однією з умов психічного життя" (І. М. Сеченов) і має різний ступінь індивідуального прояву у кожного.

Відштовхуючись від визначення мнемічних здібностей як індивідуальної відмінності у точності, швидкості і міцності запам'ятовування (А. О. Смирнов), ми припускаємо, що розвиток цих здібностей сприятиме збільшенню обсягу матеріалу, якій підлягає запам'ятовуванню. Ми беремо до уваги два види мнемічних здібностей, які потребують розвитку в процесі навчання іноземної мови — здібності до фіксування й здібності до переробки інформації (С. І. Ізюмова). Перші стосуються деталізованого збереження в пам'яті зорових об'єктів, а також тривалості зорового відбитку. В їх основі лежить індивідуаль-

на схильність користуватись образною формою репрезентації при запам'ятовуванні. Другий вид здібностей пов'язаний зі здібністю до переробки інформації, з умінням розкрити внутрішню структуру матеріалу та володінням прийомами його змістовної переробки, що дає змогу логічно зорганізувати і збільшувати матеріал. Завдяки цьому створюються умови для запам'ятовування значно більшого обсягу інформації.

Для реалізації цих умов ми виокремили мнемічні прийоми обробки текстового матеріалу (що обґрунтовані у працях С. Д. Шадрікова, Н. В. Чепелевої), які дають можливість управляти процесом розуміння тексту на основі його структурно-сислової організації. Враховувався принцип наявності у тексті так званих "шпарин" (або лагун) (Н. В. Чепелева), які ніби задають ритм текстові. Також було застосовано денотатний метод аналізу тексту (М. І. Жинкін, Г. Д. Чистякова) для оцінювання повноти збереження в пам'яті змісту тексту, правильності передання його структури. Його суть полягає у тому, що в тексті виділяються смислові елементи й між ними встановлюються зв'язки, на підставі яких будується структурна схема тексту — його денотатний граф.

Рівень успішності відтворення текстів свідчить про вміння студентів працювати з текстовою інформацією, їхню здатність осмислювати і запам'ятовувати цю інформацію, про рівень розвитку мнемічних здібностей, вміння застосовувати мнемотехнічні прийоми обробки тексту. Наведемо способи обробки інформації, які ми запропонували в моделі навчання:

- групування — поділ матеріалу на групи (за змістом, асоціаціями та ін.);
- опорні пункти — виділення опори для ширшого змісту (тези, заголовки, запитання, імена, незнайомі слова та ін.);
- мнемічний план — сукупність опорних пунктів; класифікація — розташування понять за класами, групами на підставі визначення загальних ознак;
- структурування — розміщення частин, які складають внутрішню будову матеріалу;
- систематизація — встановлення певного порядку в розміщенні частин цілого і зв'язків між ними;
- схематизація — зображення у загальних рисах або спрощене уявлення інформації, що підлягає запам'ятовуванню;
- перекодування — вербалізація інформації на базі семантичних, фонематичних ознак та ін.), повторення.

Реалізацію майже кожного способу можна розглядати як діяльність, що має певну будову і для здійснення якої потрібні розумові, мнемічні, перцептивні здібності, здібності до уявлення і мовлення.

Регулювання мнемічної діяльності буде здійснюватися через створення програми запам'ятовування й відтворення на підставі прийняття рішення про стратегію організації матеріалу й антиципації (передбачення результатів). Різні операції будуть визначатися завданнями, які ставляться перед суб'єктом, і характером матеріалу для запам'ятовування. Іноді суб'єктові доводиться по-різному маніпулювати матеріалом задля того, щоб організувати його оптимальним чином.

Оскільки нашою метою є формування навичок мнемічної обробки іншомовних текстів з перспективою їх запам'ятовування, ми враховували наявність певних навичок обробки текстів рідною мовою.

На наступному етапі ми розглядали процес впливу спілкування на динаміку мнемічних процесів його учасників як цілісної системи, компоненти якої пов'язані і взаємодіють одне з одним. Враховувались три боки спілкування: комунікативне, інтерактивне й перцептивне. Вони визначають діяльність кожного з його учасників. Комунікативний бік спілкування пов'язаний з процесом інформаційної взаємодії людей як активних суб'єктів. Це призводить не лише до руху інформаційних потоків, а й до збагачення тих знань, якими обмінюються суб'єкти. Інтерактивний бік реалізується як регуляція взаємодії партнерів спілкування за умови однозначності кодування і декодування ними знайомих (вербальних, невербальних) систем спілкування. Перцептивний бік реалізується у “прочитанні” партнера на основі дії таких психологічних механізмів, як порівняння, ідентифікація, рефлексія.

В умовах організованого навчального спілкування іноземною мовою як групової взаємодії відбувається конкретизація “винятково важливого принципу — індивідуального навчання через групове” (Г. А. Китайгородська). Свідоме засвоєння основного змісту навчального спілкування здійснюється через спеціально організовані форми взаємодії студентів у груповій роботі. Правильно підібрані форми навчальної взаємодії активізують процес спілкування, а це, у свою чергу, позитивно впливає на успішність засвоєння іншомовних значень і на мнемічну діяльність. Основною умовою ефективного навчального спілку-

вання є максимальне залучення студентів до спілкування у кожній формі навчальної взаємодії. Ця умова реалізується викладачем шляхом постановки різних змістовних навчальних завдань.

У такому режимі реалізується принцип “операціональної напруженості” спілкування студентів, який, за нашою інтерпретацією, ширше принципу “цілісності спілкування”, оскільки його дотримання обов'язково потребує врахування не лише способів комунікативного реагування студентів, а й спеціальних завдань викладача, що стимулюють “операціональну напруженість” спілкування студентів. Дотримання цього принципу є головною передумовою активізації спілкування в навчальній групі, яке організовується з метою збільшення обсягу запам'ятовуваного матеріалу.

Ми будували модель розвитку мнемічної діяльності в умовах навчального спілкування, виходячи з припущення, що найоптимальніша кількість учасників при цьому складає три, шість, дев'ять і дванадцять осіб, з урахуванням особливостей взаємодії в таких мікрогрупах.

На нашу думку, програма дій, яка задається мікрогрупі з трьох осіб, має резерв для підтримання “операціональної напруженості” у спілкуванні й тоді, коли кількісний склад групи з вивчення іноземної мови збільшується до 12–15 осіб. Це набуває актуального значення у зв'язку з організацією навчальної діяльності в умовах наповненості академічних студентських груп.

Таким чином, проведений нами констатуючий експеримент дає змогу дійти таких висновків: доволіне й мимовільне запам'ятовування розвиваються під час навчання іноземної мови в нерівних пропорціях, перевага надається доволіному запам'ятовуванню; врахування особливостей мимовільного запам'ятовування в умовах спілкування іноземною мовою в мікрогрупах зумовлює сприйняття навчальної інформації, успішність її відтворення, сприяє розвитку мнемічних здібностей особи, яка навчається, та збільшенню обсягу інформації, що запам'ятовується. Розвиваються міжособистісні стосунки в навчальній групі; соціальні уявлення під час навчання зазнають певних змін, які зумовлені дією регулятивної функції навчального спілкування в мікрогрупах.

У розділі “Модель розвитку мнемічної діяльності під час навчання іноземної мови” розглянуто деякі умови розвитку мнемічної діяльності студентів при доволіному й мимовільному запам'ятовуванні іншомовного матеріалу — з орієнтацією на майбутнє й без неї; наведено види мнемотехнічної обробки іншомовного текстового

матеріалу та особливості методики активізації групового навчання, спрямованої на активізацію комунікативної компетенції студентів у мікрогрупах із застосуванням креативного керованого читання, подано аналіз результатів формуючого експерименту.

Методи активного групового навчання ми розуміємо як такі, що являють собою не тільки засіб активізації пізнавальної діяльності студентів на уроці, а й сприяють встановленню різноманітних зв'язків між елементами навчального матеріалу для забезпечення міцної, осмисленої переробки матеріалу, який потрібно засвоїти й запам'ятати. До таких методів і прийомів належать класифікація і групування незв'язного матеріалу (група слів) іноземною мовою як прийом довільного запам'ятовування. Програма мнемічної селекції матеріалу детермінована мотиваційно-сміською установкою на майбутнє відтворення, тобто "темпоральною" або "футурогенною" установкою. Завдання складалося з трьох етапів. На першому етапі критерій групування спочатку задавався експериментатором, на другому етапі учасники експериментальної групи визначали критерії групування під керівництвом експериментатора, на третьому етапі ці критерії визначали самостійно. Після визначення критерію й здійснення групування слів давалося завдання відтворити слова письмово. Через тиждень давалося завдання відтворити ті самі слова. Порівнювався відсоток слів, що були відтворені студентами в експериментальній (ЕГ) та контрольній групі (КГ) (табл. 1).

Статистично значущими виявились дані з безпосереднього й відстроченого відтворення матеріалу студентами експериментальних груп — відповідно 93,2 і 90,6 %. Мінімально продуктивним виявилось відстрочене відтворення лексичного матеріалу учасниками контрольних груп (67,3 %), які самі визначали критерії класифікації та групування. Відмінності між етапами

формування навичок класифікації є значущими. Достовірність результатів нашого експерименту перевірялась за критерієм ϕ^* Фішера (кутове перетворення Фішера) та аналізом середніх значень (двовимірний критерій t-Стюдента). Критичне значення $\phi_{кр}^*$ відповідає рівням статистичної значущості $\rho \leq 0,01$, отже, дає підстави для підтвердження одержаних результатів. Аналіз статистичних даних підтверджує правильність нашої гіпотези про те, що однією з умов оптимізації мнемічної діяльності є керована викладачем пізнавальна діяльність, яка містить формування мнотехнічних прийомів запам'ятовування структурованого списку слів іноземною мовою та їх групування за визначеними критеріями. Студенти набувають навичок роботи за певним алгоритмом. Спочатку його задає викладач, а згодом, уже маючи навички самостійного будування алгоритму, вони отримують інструмент для підвищення мотивації до вивчення іноземної мови.

Отже, можна стверджувати, що на результати запам'ятовування справляють позитивний вплив мнотехнічні прийоми обробки інформації, які зумовлюють вищий рівень продуктивності довільного запам'ятовування.

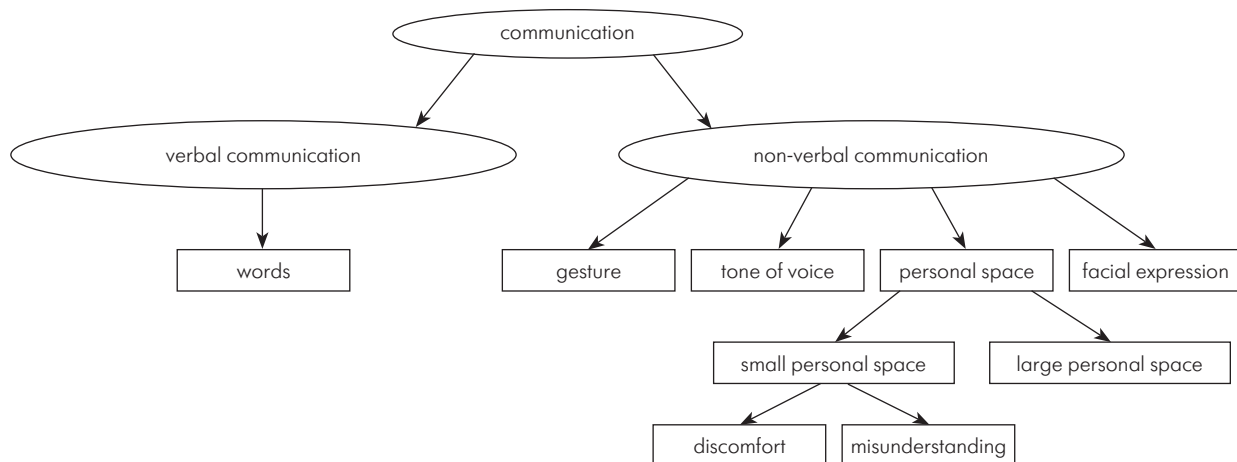
На наступному етапі ми доводили, що способом засвоєння текстового матеріалу іноземною мовою може бути свідомо регульована й контрольована система мнемічних дій, яка дає змогу вже у процесі запам'ятовування будувати його модель відповідно до завдання майбутнього відтворення або мнемосхеми навчального іншомовного тексту. Основні кроки такого алгоритму:

- попереднє орієнтування в матеріалі з метою його розуміння;
- визначення підстав для поділу тексту на сегменти;
- створення мнемосхеми, яка відображає структуру матеріалу, і позначення частин мнемосхеми словесними символами;

Таблиця 1

Показники відтворення тексту студентами експериментальної та контрольної груп

Формування навичок класифікації	Характеристика відтворення, %			
	безпосереднього		відстроченого	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Критерії задаються експериментатором	78,5	77,3	75,2	73,7
Критерії визначаються експериментатором разом з випробуваними	85,1	–	80,4	–
Критерії визначаються випробуваними	93,3	72,4	91,5	67,3
Контрольне завдання	93,2	74,7	90,6	69

Мнемосхема для відтворення тексту іноземною мовою

- встановлення взаємозалежності “текст → схема”;
- зворотна взаємозалежність “схема → текст”, яка забезпечує більш повне й точне його відтворення.

Наведемо мнемосхему, що була застосована для відтворення тексту іноземною мовою. Схема складається з 12 семантичних одиниць та 11 семантичних зв'язків.

Ця схема (дітекс) виконувала роль засобу розумової обробки тексту в напрямі руху: “схема текст”. На цьому етапі активізувалися здібності студентів до деталізованого збереження в пам'яті зорових об'єктів, а також тривалість зорового сліду. В основі цих здібностей лежить індивідуальна схильність користуватися переважно образною формою репрезентації при запам'ятовуванні. Студенти експериментальної групи застосовували “алгоритмічний” фактор, що дало змогу оптимально зорганізувати матеріал і репрезентувати його в пам'яті, а під час відтворення за допомогою

знайденого алгоритму – реконструювати (напряму руху: “схема → текст”).

На наступному етапі учасники експерименту отримували незнайомий текст і самостійно будували мнемосхему в процесі роботи з його логічної організації. За тиждень проводився контрольний зріз з метою перевірки ефективності набутої навички мнемічної обробки тексту. Фактором стимулювання мотивації слугувала висунута додаткова установка “орієнтація на майбутнє” – відтворення з оцінюванням повноти, точності й логічності відтвореного тексту. Виконавці завдання були обмежені темпоральними рамками.

Результати навчально-пізнавальної діяльності із запам'ятовування і відтворення тексту іноземною мовою за допомогою запропонованого методу показують, що надання такого інструментарію значно збільшило показники з повноти, точності й логічності запам'ятовування та відтворення тексту порівняно з показниками констатуючого етапу експерименту (табл. 2).

Таблиця 2

Показники відтворення тексту з використанням мнемосхеми тексту

Відтворення	Група	Характеристики відтворення, %								
		Повнота			Точність			Логічність		
		Текст 1	Текст 2	Текст 3	Текст 1	Текст 2	Текст 3	Текст 1	Текст 2	Текст 3
Безпосереднє	ЕГ	53,4	70,4	78,6	47,5	76,3	84,2	56,4	71,3	74,1
	КГ	43,2	51,8	44,6	47,1	44,8	48,7	54,7	57,2	58,6
Відстрочене	ЕГ	50,5	68,8	65,3	42,0	58,3	76,4	51,0	65,2	69,5
	КГ	35,8	45,6	39,4	37,2	32,6	38,4	49,3	54,2	52,3

Примітка. Текст 1 – із заданою мнемосхемою, текст 2 – зі схемою, яку побудували випробувані, текст 3 – контрольний текст.

Порівняння результатів за усіма характеристиками відтворення засвідчує, що студенти експериментальних груп мають результати набагато вищі, ніж студенти контрольних груп (значуща різниця за t-критерієм Стюдента на рівні $p \leq 0,05$). Аналіз результатів повноти і точності відтворення тексту студентами ЕГ та КГ з використанням мнемосхеми дає підстави для висновків.

Повнота (53,4 %) й точність відтворення (47,5 %) зростають від першого тексту, коли мнемосхему пропонував експериментатор, до другого тексту (повнота — 70,4 %, точність — 76,3 %), до якого мнемосхему студенти склали разом з експериментатором, та максимальними є при запам'ятовуванні й відтворенні третього тексту, коли студенти самостійно визначають критерії побудови мнемосхеми (повнота — 78,6 %, точність — 84,2 %). Це пояснюється тим, що завдання відтворення з оцінюванням є для них доволі сильно діючим мотивом, адже вони мали у своєму розпорядженні і спосіб запам'ятовування, і спосіб відтворення (структуровану модель запропонованого матеріалу). Мотив “відтворити на оцінку” спонукав студентів відтворювати все, що їм було відомо з даного тексту. Очевидно лише за умов виникнення суто пізнавальних мотивів можливе справжнє, а не лише формальне оволодіння предметним змістом, рівно як і способами його запам'ятовування й відтворення. Звідси можна дійти висновку: завдання запам'ятовування треба ставити після того, як нові предметно-змістовні розумові дії не лише завдані, а й засвоєні. Лише в такому разі можна ефективно створити орієнтовні й виконавчо-контрольні компоненти мнемічної дії як дії саморегуляції. Лише за умови наявності сформованих предметно-змістовних розумових дій людина може готувати майбутнє відтворення на базі усвідомленого вибіркового застосування мнемічних операцій (способів), тобто оволодіти ними як засобами регуляції власної діяльності.

Якщо для запам'ятовування матеріалу достатньо було здійснити його змістовний аналіз, тоді таке запам'ятовування слід вважати мимовільним. Мнемічний процес відіграє лише роль “пускового механізму” й втрачає свій самостійний характер у навчальній діяльності.

Тому наступний етап формуючого експерименту був присвячений формуванню умінь змістовного аналізу іншомовного тексту в умовах мимовільного запам'ятовування у мікрогрупі в комунікативній ситуації. Це було логічним вирішенням завдання оптимізації мнемічної діяль-

ності в умовах навчального спілкування для підтвердження гіпотези щодо продуктивності мимовільного запам'ятовування в умовах навчального спілкування іноземною мовою у студентській групі.

Вибір оптимального кількісного складу навчальної групи ґрунтувався на принципі існування первинних, “контактних”, малих груп (Я. Л. Коломінський), в яких оптимальною вважається кількість учасників 7 ± 2 всередині вторинної малої групи. Головним аргументом для обґрунтування слугує встановлене й експериментально підтвержене Дж. Міллером оптимальне число 7 ± 2 , зважаючи на перцептивні можливості людини для звичайного стимульного (зорового й слухового) матеріалу. Ми концентруємо увагу на мікрогрупі з трьох осіб як перспективного фактора оптимізації навчального пізнавального процесу, який в наших умовах дає можливість застосовувати запропоновану модель у групах з шести, дев'яти, дванадцяти осіб за умови проведення навчання у постійній взаємодії та спілкуванні.

У процесі вирішення навчального завдання принциповим моментом були взаємодія й спілкування учасників експерименту, тобто наявність системи, за якою відбувається розподіл функцій між учасниками спілкування, зміна ролей під час виконання завдання, взаємосприяння, контроль за коригуванням дій. Відповідно до запропонованої моделі ми вирішували завдання пошуку шляхів ефективного формування мнемічної діяльності студентів, навичок критичного й образного мислення за допомогою керованого читання текстового матеріалу із закінченим сюжетом, що мало активізувати мнемічні процеси і підвищити їх продуктивність. Розподіл експериментальної студентської групи на мікрогрупи по три особи у кожній групі сприяв створенню креативного конкурентного оточення з метою підвищення мотивації виконуваної діяльності. Постановка експериментатором (викладачем) запитань, які актуалізують антиципацію, а саме фіксують гіпотези читача стосовно подальшого розвитку змісту, сприяла активізації мислення, створенню атмосфери “напруженості спілкування”, як результат — виникненню операціональної напруженості. Перевага процесуальних мотивів діяльності мобілізує діяльність студентів і сприяє створенню високого рівня їхньої пізнавальної активності.

Процес змістовного читання включає “зіткнення смислових позицій, яке веде до виникнення нових смислів, переструктуризації й збагачення

не лише когнітивної, а й особистісної сфери читача” (Н. В. Чепелева).

Таким чином, розуміння тексту, встановлення зв'язків між окремими смисловими блоками сприяють відтворенню його загального смислу, стимулюють розумову діяльність, розвиваючи тим самим мимовільне запам'ятовування.

Висновки

1. Основними умовами розвитку мнемічної діяльності у процесі навчання англійської мови є організація навчальної діяльності як управління й контролю за послідовними діями студентів, що забезпечує формування іншомовної мовленнєвої діяльності та її структурних компонентів; пошук оптимального співвідношення компонентів мовної діяльності; послідовне запровадження принципів системності й функціональності у презентації мовної діяльності.

2. Свідоме засвоєння основного змісту навчального спілкування здійснюється через спеціально організовані форми взаємодії студентів у груповій роботі. Ця умова реалізується викладачем шляхом постановки різних змістовних навчальних завдань.

3. Формування у студентів таких мнемотехнічних прийомів обробки іншомовної інформа-

ції, як класифікація, систематизація, групування, виокремлення опорних пунктів, структурування, узагальнення, будування мнемосхеми тексту, позитивно впливає на обсяг запам'ятовуваного матеріалу, на швидкість його фіксації та відтворення — як безпосереднього, так і відстроченого.

4. Організація навчання за моделлю формування умінь змістовного аналізу іншомовного тексту в умовах мимовільного запам'ятовування в мікрогрупі у комунікативній ситуації значно активізує мнемічні процеси і підвищує їх продуктивність. Особливістю моделі навчального спілкування є організація “насиченого спілкування” у спільній навчально-пізнавальній діяльності студентів.

5. Застосування запропонованої моделі сприяє підвищенню продуктивності мнемічної діяльності завдяки позитивній динаміці змін таких соціально-психологічних характеристик, як задоволеність, зацікавленість, згуртована (контактна) комунікативна готовність, готовність до взаємодії та продовження спільної діяльності, доброзичливість, інтерес до товаришів по мікрогрупі і до всієї групи. Збільшується соціально-психологічна інформованість студентів щодо спільно виконуваної діяльності та відносно одне до одного, змінюється егоцентрична орієнтація особистості студента на колективну.

Рассматриваются особенности развития мнемической деятельности студентов при обучении английскому языку. Главным фактором развития является наличие навыков мнемических приемов обработки словесного и текстового материала на английском языке на основе его структурно-смысловой организации с учетом коммуникативной, интерактивной и перцептивной стороны общения. Регулирование мнемической деятельности может осуществляться с помощью программы запоминания и восстановления на основе принятия решения о стратегии организации материала и антиципации.

Розглядаються особливості розвитку мнемічної діяльності студентів у процесі їх навчання англійської мови. Провідним чинником розвитку є наявність навичок мнемічних прийомів обробки словесного і текстового матеріалу англійською мовою на основі його структурно-смысловій організації з урахуванням комунікативної, інтерактивної та перцептивної сторін спілкування. Мнемічна діяльність може регулюватись шляхом створення програми запам'ятовування і відтворення на основі прийняття рішення про стратегію організації матеріалу і антиципацію.

In the article the writer outlines peculiarities of development of students' mnemonic activity in the process of teaching them English language. Main factor for developing is availability of mnemonic skills of processing lexical and textual material in English on the basis of its structural-semantic organization taking into account communicative, interactive and perceptive sides of communication. Regulation of mnemonic activity is possible through building programs of memorizing and reproduction on the basis of decision about organization of the material and anticipation.

Надійшла 30 травня 2007 р.